

**AZƏRBAYCAN MEA MÜXBİR
ÜZVÜ CAVAD ŞAHVƏLƏD OĞLU
ABDINOV - 70**

Azərbaycan MEA müxbir üzvü, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor, Fizika Institutunun elmi işlər üzrə direktor müavini Cavad Şahvələd oğlu Abdinovun 70 yaşı tamam olur. O, 5 yanvar 1940-cı ildə Naxçıvan MR Ordubad rayonunun Behrud kəndində anadan olmuşdur. O, orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirərək 1956-cı ildə V.İ.Lenin adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti) fizika riyaziyyat fakültəsinə daxil olmuş və 1961-ci ildə həmin İnstitutu fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Elmə olan həvəs onu Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Fizika İnstitutuna gətirmiş və o, aspiranturaya daxil olmuşdur. O illər Azərbaycanda yarımkeçiricilər fizikası sürətlə inkişaf edirdi. Əsas diqqət selendə köçürmə hadisələrinin, müxtəlif qeyri-taraz elektron proseslərinin, həmçinin amorf, kristal, şüşəvari və maye selenin elektrik, fotoelektrik, optik, istilik, mexaniki xassələrinə termik işləmənin, aşqarların, elektrik sahəsinin, elektormaqnit dalğalarının və ionlaşdırıcı şüaların təsir mexanizmlərinin tədqiqinə yönəlmişdi. Selen və onun əsasında cihazların tədqiqinə dair işlərin yüksək səviyyəsi nəzərə alınaraq Fizika İnstitutu

keçmiş İttifaqda “Selen və onun əsasında hazırlanan cihazların fizikası” üzrə baş və aparıcı təşkilat təsdiq edilmişdi. C.Ş.Abdinov selenin xassələri və bəzi aşqarların onun xassələrinə təsiri ilə bağlı tədqiqatlarının nəticəsi olaraq 1964-cü ildə akademik Həsən Abdullayevin rəhbərliyi ilə uğurla namizədlik dissertasiyasını müdafiə edir.

1972-ci ildə SSRİ Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin təşəbbüsü ilə Bakıda Fotoelektronika Elmi-Tədqiqat İnstitutu yaradıldı. 1973-cü ildə Cavad Abdinov “Bərk cisim elektronikasi” şöbəsinə rəhbər təyin edildi. Şöbədə infraqırmızı texnika üçün yeni yüksəkeffektivli elektron cihazlarının yaradılması və tədqiqi ilə məşqul olurdular.

1976-ci ildə C.Ş.Abdinov doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri doktoru elmi dərəcəsinə, 1984-cü ildə isə professor adını aldı. Cavad müəllimin elmi tədqiqatları, əsasən, elektron çeviriciləri, xüsusilə termo-və fotoelektrik çeviriciləri üçün perspektiv yarımkeçirici material və strukturların alınması, onlarda elektron, fonon proseslərinin qanunauyğunluqları və mexanizmlərinin müəyyənləşdirilməsi, nəhayət istehsalata tətbiqi ilə bağlı idi.

C.Ş.Abdinovun selen, keçid elementlərinin selenidləri, bismut tellurid, bismut stibium, kadmium və civə telluridləri, qurğuşun tellurid əsasında elektron texnikası üçün perspektivli olan bərk məhlulların alınması, fiziki xassələrinin kompleks tədqiqi və onlar əsasında yeni çeviricilərin hazırlanması, habelə elektron cihazlarının diaqnostikası üçün yeni fiziki metodların işlənməsi və tətbiqi sahəsindəki işləri respublikada və xaricdə geniş tanınmışdır.

Bu fundamental tədqiqatlar nəticəsində göstərilən sistem və cihazlarda bir sıra elektron və fonon prosesləri kondensə olunmuş sistemlərdə enerji spektrləri aşkar edilərək onların mexanizmi müəyyənləşdirilmişdir.

Yerüstü və uçan sistemlərdə yerləşdirilən optik sistemlərdə geniş tətbiqini tapmış yeni infraqırmızı texnika cihazları və metodlarının fiziki əsasları işlənərək

müəlliflik şəhadətnamələri ilə təsdiq olunmuşdur. Onlardan özünü istiqamətləndirən hava-hava mərmisinin istilik başlığı üçün kiçik ölçülü elektron soyuduculu birelementli fotoqəbuledici, MİQ-29A hərbi təyyarəsində yerləşdirilən optik lazer nişanlama sistemi üçün ikikaskadlı elektron soyuduculu 8 elementli fotoqəbuledici, gəmi artilleriya qurğusunda yerləşdirilən elektron soyuduculu dörd elementli fotoqəbuledici, Yer in təbii sərvətlərini tədqiq edən kosmik aparatda yerləşdirilən ikikaskadlı termoelektrik soyuduculu 2 elementli fotoqəbuledici və s. göstərmək olar. Həmin fotoqəbuledicilər keçmiş İttifaqda seriya ilə istehsal olunan bu tip ilk cihazlar olmuşdur. C.Abdinovun rəhbərliyi və bilavasitə iştirakı ilə respublikada ilk dəfə olaraq böyük dövlət əhəmiyyətli xüsusi unikal və yeni optoelektron çeviricilərinin işlənməsi və istehsalı istiqaməti yaradılmışdır.

Professor C.Abdinov 1993-cü ildən 2002-ci ilədək AMEA Fotoelektronika İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini olmuş, 1998-2002 illərdə İnstitutun direktoru vəzifəsini icra etmişdir.

O, xarici və respublika jurnallarında çap olunmuş 300-dən artıq elmi məqalənin, 29 ixtiranın və 2 monoqrafiyanın müəllifidir. Onun rəhbərliyi altında 3 elmlər doktoru, 23 elmlər namizədi hazırlanmışdır.

Cavad müəllimin pedoqoji fəaliyyəti Azərbaycan Dövlət Tibb Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, Bakı Dövlət Universiteti və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti ilə bağlıdır.

C.Abdinov keçmiş SSRİ EA və Azərbaycan MEA-nın bir neçə Problem şuralarının üzvü, Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında AAK-ın fizika üzrə ekspert şurasının üzvü və sədri olmuşdur. Hazırda Azərbaycan MEA-nın "Fizika" və "AMEA Xəbərləri" elmi jurnallarının redaksiya heyətinin üzvüdür.

O, elmi işlərinə və fəaliyyətinə görə Azərbaycan Dövlət mükafatı və keçmiş SSRİ-nin komsomol mükafatına layiq görülmüş, "Şərəf nişanı" ordeni və 2 medalla təltif olunmuşdur.

2007-ci ildə Cavad Abdinov Azərbaycan MEA müxbir üzvü seçilmişdir. Hazırda akad. H.Abdullayev adına Fizika İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini və "Bərk cisim elektronikasi" laboratoriyasının rəhbəridir. O, elmi tədqiqat və tətbiq işlərinin təşkili və icrasına, habelə elmi kadrların hazırlanmasına böyük əmək sərf edir. Görkəmli alim və elm təşkilatçısı, gözəl insan Cavad müəllimi 70 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona can sağlığı, uzun ömür və elmi-ictimai fəaliyyətində yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzu edirik.